

SIMBOLUL CA RE-PREZENTARE AXIOLOGICĂ. CORESPONDENTISMUL COERENTIST

*Andrei ROȘCA,
Facultatea de Filosofie (UB)
Facultatea de Istorie și Filosofie(USM)*

CZU: 124.5

andrei.rosca97@gmail.com

Teza lucrării de master constă în cercetarea rolului pe care îl are simbolul în actul cultural drept prezentificare a profunzimii umane într-un proces cu resorturi axiologice. Având teoriile epistemologice ale adevărului-corespondență și adevărului-coerență drept repere inițiale, țelul lucrării este de-a urmări resorturile actului cultural în raport cu dimensiunea axiologică a acestuia(corespondența) și cu structura sa internă(coerența), stabilind ceea ce ar putea desemna adecvarea, în calitate de rețea de simboluri, a unui act cultural la sistemul de valori. Necesitatea acestei abordări constă în aceea că filosofia culturii și conceptualizările simbolului(nu doar în semiotică) urmăresc – însă doar implicit – felul în care simbolul apare ca o re-prezentare, ca actualizare, a forului interior al individului. Aportul axiologiei(Vianu) constă în a cerceta felul în care actul cultural revine la a fi, finalmente, o prezentificare dinspre nivelul transcendental, tratând actul cultural ca atare drept o ex-punere, o des-coperire a acestuia. Modelul epistemologic – alcătuit aici din cele două teorii – mizează pe determinația „coerentist”, încercarea lucrării constând în aceea de-a surprinde, pe fondul întemeierii reciproce din epistemologie, procesul de realizare al actului cultural drept o îmbinare a părților constitutive ale acestuia (simboluri) în vederea realizării unei relaționări cu nivelul axiologic. Mai mult, în acest fel activitatea culturală poate fi surprinsă în profunzimea sa prin felul în care corespondența și coerența pot fi niște repere în aflarea resorturilor acesteia – corelarea părților constitutive în lumina relaționării cu nivelul axiologic. Bineînțeles că aplicarea unui șablon epistemologic în domeniul științelor spiritului ar fi improprie – în speță modelând cultura după nivelul epistemologic – , preluarea orientativă a acestor concepte surprinzând corespondența drept „izomorfismul” dintre cultură și nivelul axiologic, coerența indicând corelarea elementelor culturale(înțelese aici drept simboluri – în sensul etimologic

al *symbolon*-ului ca aducere-laolaltă) printr-o susținere reciprocă și – astfel – actul cultural ca susținându-se, deopotrivă, prin constitutivitatea sa (dimensiunea coerentistă) și prin prelungirea în spectrul sistemului valoric (dimensiunea corespondentistă). Ca atare, clarificând desprinderea de epistemologie, ceea ce importă este în faptul că, în contextul lucrării de față, adecvarea constă în înscrierea, pe fond calitativ, a diferitelor artefacte culturale într-o rețea ce are, proiectiv, miza de-a surprinde reprezentarea sistemului de valori. Cu alte cuvinte, adecvarea axiologică nu constă doar într-un izomorfism static, ci apare ca un proces dinamic în care sunt angrenate simbolurile.

Așadar, ulterior precizărilor terminologice, într-o manieră ce convoacă și conjugă experiența trăită, simboluri, valorile etc. într-o manieră reprezentativă și *coerentă* (Dilthey), primul capitol va căuta precizarea izomorfismului cultural, ce poate fi găsit prin analiza unor abordări teoretice care pot aduce în prim-plan miza trans-punerii valorilor în actul cultural: prezentarea acestora este justificată de felul în care simbolul în genere, dinspre originalitatea sa transcendentă (Cassirer), operează drept corelare, fundamental revelatorie (în sensul lui Blaga), justificând caracteristica fundamentală a omului (Eliade) în calitate de animal cultural ce operează cu schimbări calitative în vederea utilizării simbolului drept instrument esențial al activității sale (Tonoiu). În prelungirea corespondenței, poate fi întrezărit faptul că actul cultural nu poate căpăta o justificare „epistemologică” sau rațională, surprinzând în acest sens însăși identificarea resorturilor sale în forul interior al omului și – în prelungire – realizarea actului cultural drept îmbinare de simboluri. Coerența unei astfel de corelări este surprinsă în modul în care actul cultural apare realizat în lumina trans-punerii (Dilthey) axiologice, o exemplificare elocventă fiind felul în care mutațiile funcționale (Blaga) ale diferitelor componente din aria culturii surprind devenirea din interiorul acesteia. Un exemplu elocvent este găsit în alternativa de decor pe care o au artefactele tradiționale (Pop) și felul în care acestea capătă mai multe roluri decât cel genuin – asemenea unei traiste masculine tradiționale ce își modifică rolul, din unul utilitar într-unul decorativ (și identitar, în prelungire). Pe acest fond, miza a ceea ce va fi conceptualizat drept corespondentism coerentist constă în dimensiunea metodologică pe care o poate căpăta în diferite cercetări culturale, precum cele din etno-antropologie – de etnologie urbană, de pildă. În prelungirea ultimelor idei, teoretizările efectuate până în acest

punct au drept miză surprinderea, factual, a intimității dintre actul cultural și om, în lumina felului în care rolul primului constă în re-prezentarea nivelului axiologic. Și pentru că *identificarea* apăsătoare la finele capitolului anterior, potențiale deschideri și căi de cercetare pot fi găsite: construcția identitară, de pildă, este o temă ofertantă prin aceea că actul cultural, de la vestimentația cotidiană și până la manifestarea culturală colectivă, capătă miza prezentării unei identități (individuale sau colective). În lumina celor prezentate poate fi concluzionat faptul că omul, ca animal simbolic, apelează la un vehicul ce trimite către forul său interior – și implicit îl delegează –, operând o prezentificare a profunzimii sale prin simbol ca re-prezentare delegată axiologic.

Bibliografie:

1. Blaga, Lucian, „Geneza metaforei și sensul culturii” în *Trilogia culturii*, București: Humanitas, 2011, 504 p.
2. Blaga, Lucian, „Orizont și stil” în *Trilogia culturii*, București: Humanitas, 2011, 504 p.
3. Blaga, Lucian, „Artă și valoare” în *Trilogia valorilor*, București: Humanitas, 2019, 504 p.
4. Blaga, Lucian, „Cultură și cunoștință” în *Zări și etape*, București: Minerva, 1990, 362 p.
5. Cassirer, Ernst, *Eseu despre om*, București: Humanitas, 1994, 320 p.
6. Cassirer, Ernst, *Filosofia formelor simbolice (Introducere)*, București: Paideia, 2015, 249 p.
7. Cassirer, Ernst, „Introduction and Presentation of the Problem” în *The Philosophy of Symbolic Forms*, New Haven & London: Yale University Press, 1977, 342 p.
8. Cernica, Viorel, „Symbolical Structures and Ideology in the Cultural Construction” în *Revue Roumaine de Philosophie*, nr. 59, 2, pp. 365 – 381, București, 2015
9. Dilthey, Wilhelm, *Selected Works, III (The Formation of the Historical World in the Human Sciences)*, Princeton (New Jersey): Princeton University Press, 2002, 400 p.
10. Eliade, Mircea, *Aspecte ale mitului*, București: Univers, 1978, 180 p.

11. Eliade, Mircea, *Nostalgia originilor*, București: Humanitas, 2019, 260 p.
12. Flonta, Mircea, *Cognitio*, București: All 2008, 240 p.
13. Geertz, Clifford, *Interpretarea culturilor*, Cluj – Napoca: Tact, 2014, 440 p.
14. Pascal, Blaise, *Cugetări*, București: Editura Științifică, 1992, 496 p.
15. Pop, Mihai, *Obiceiurile – acte de comunicare. Contextul lor socio-cultural și mutațiile funcționale*, în „Obiceiuri tradiționale românești”, București: Univers, 1999, 230 p.
16. Ricœur, Paul, *Eseuri de hermeneutică*, București: Humanitas, 1995, 304 p.
17. Russell, Bertrand, *Problemele filosofiei*, București: All, 2004, 176 p.
18. Schleiermecher, F. D. E., *Hermeneutică*, Iași: Polirom, 2001, 179 p.
19. Vianu, Tudor, „Tezele unei filosofii a operei”, în *Studii de filosofia culturii*, București: Eminescu, 1982, 468 p.
20. Vianu, Tudor, „Introducere în teoria valorilor, întemeiată pe observația conștiinței” în *Studii de filosofia culturii*, București: Eminescu, 1982, 468 p.
21. Vico, Giambattista, *The New Science*, Ithaca(New York): Cornell University Press, 1948, 398 p.
22. Tonoiu, Vasile, *Ontologii arhaice în actualitate*, București: Editura Științifică și Enciclopedică, 1989, 464 p.

*Recomandat:
Dumitru Dodul, conf. univ. dr.*